

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02
Інституту підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
Войтович Р.В.

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора наук з державного управління,
професора Довганя Валерія Івановича
на дисертацію Станіславського Тараса Володимировича
«Механізми публічного управління забезпечення кібербезпеки в сучасних
умовах», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 26.891.02
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління**

**Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами,
темами**

Застосовність продукції ІКТ, має визначальний вплив на життєво важливі послуги, ведення бізнесу, безпеку всіх видів комунікацій, повсякденного життя громадян, суспільства, бізнесу, органів публічного управління тощо, ставить їх в залежність від захищеності цих технологій від існуючих та нових загроз, які характеризуються як збільшенням кількості, так і масштабною їх негативних наслідків.

Серед основних негативних факторів впливу на забезпечення кібербезпеки в національному кіберпросторі необхідно виділити, насамперед такі як: майже повний імпорт продукції ІКТ при наявності в Україні достатньої кількості висококваліфікованих розробників програмного забезпечення; низька координованість виконання загально державних проектів інформатизації; неефективне бюджетування забезпечення кібербезпеки; низький рівень усвідомлення завдань і цілей кібербезпеки майже всіма суб'єктами її забезпечення та недбале ставлення або нехтування виконанням вимог із кібербезпеки, низька кібербезпекова культура на всіх ланках та у всіх сферах суспільного та особистого життя.

Це вимагає від будь-якої держави розроблення та впровадження інноваційних підходів до організації системи кібербезпеки, організації роботи суб'єктів цієї системи, визначення достатності та відповідності застосованих безпекових механізмів цілям кібербезпеки, оцінювання ефективності отриманого результату від їх застосування задля надійного забезпечення захищеності інформації та систем, що її обробляють, зберігають та передають в кіберпросторі.

У зв'язку з цим актуальним є завдання системного дослідження існуючої системи кібербезпеки України, виявлення вад та прогалин національної системи кібербезпеки, а також визначити науково обґрунтовані напрямки та завдання для її модернізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота проводилася в межах науково-дослідних робіт Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за темою кафедри публічного управління та адміністрування – «Модернізація та підвищення ефективності публічного управління у сфері зайнятості в Україні в контексті євроінтеграції» (ДР № ДЄ №01118 U 003561), в яких автором проведено комплексне дослідження розвитку механізмів публічного управління у сфері кібербезпеки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Сформульовані Станіславським Тарасом Володимировичем наукові положення, висновки та рекомендації переважно обґрунтовані, підтверджені використанням значного масиву теоретичного та емпіричного матеріалу, базуються на узагальненні значної кількості нормативно-правових актів і наукової літератури, у тому числі й іншомовної. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційної роботи також підтверджена їх апробацією на різноманітних науково-комунікативних заходах.

Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі загальнонаукових методів. Обрані методи відповідають сутності об'єкта дослідження.

Об'єкт (публічна політика у сфері кібербезпеки) і предмет (розвиток механізмів публічного управління забезпечення кібербезпеки в сучасних умовах) дослідження відповідають заявленій темі.

Поставлені дисертантом завдання виконані і розкривають мету дослідження. Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети і поставлених завдань. Висновки відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються у авторефераті дисертації. Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів і висновків дослідження забезпечується чітко визначеною методологією, використанням загальнонаукових і спеціальних методів.

Інформаційно-аналітичною основою дисертаційної роботи є законодавчі та підзаконні акти держави, якими регулюються питання, пов'язані із захистом інформації та забезпеченням кібербезпеки, наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних дослідників, статистичні дані органів державної влади та власні авторські дослідження.

Погоджуючись зі сформованими у дисертації положеннями, які визначають наукову новизну отриманих результатів, підтверджуючи, що дисертаційна робота є оригінальним авторським дослідженням у науці державного управління, в якому отримано нові результати щодо теоретичного обґрунтування та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів публічного управління забезпеченням кібербезпеки в сучасних умовах, особливо хочу відзначити окремі з них, що є найбільш важливими, а саме:

уперше:

доведено на основі результатів порівняльного аналізу часткова схожість національних стратегій кібербезпеки провідних країн світу та України у цілях та структурі національних систем управління у сфері кібербезпеки, а також відсутність дієвих механізмів реалізації Стратегії кібербезпеки України,

обґрунтовано необхідність включення до цих механізмів переліку та планів забезпечення стійкості об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, впровадження системного та інтегрованого підходу до управління ризиками у сфері кібербезпеки, що сприятиме підвищенню рівня її результативності;

запропоновано авторське визначення термінів «кібербезпека – безпека інформації при використанні кіберпростору», який відповідатиме міжнародним термінологічним системам у цій сфері, а також нові терміни: «огляд стану кіберзахисту ; «спостереження стану кіберзахисту», застосування яких сприятиме підвищенню рівня семантичної інтеперабельності у сфері кібербезпеки;

удосконалено:

перелік та зміст науково обґрунтованих пропозицій щодо підвищення спроможності України адекватно протистояти загрозам у сфері кібербезпеки та розвитку національної системи кібербезпеки;

правовий механізм забезпечення кібербезпеки, спрямований на підвищення ефективності заходів з кіберзахисту, організації належного обміну інформації про кіберінциденти та кібератаки, в тому числі, в інформаційно-телекомунікаційних системах, де обробляється інформація з обмеженим доступом, шляхом внесення змін до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» ; запровадження принципів проведення огляду національної системи кібербезпеки та критичної інформаційної інфраструктури; запропоновано авторську ієрархічну модель структури законодавства у сфері кібербезпеки, яка включає стратегічний, оперативний та тактичний рівень, запровадження якої буде сприяти систематизації законодавства у цій сфері;

організаційно-технічний механізм підвищення якості робіт із створення та оцінювання відповідності засобів, процесів і систем, які задіяні для надання життєво необхідних послуг;

мотиваційний механізм, як один із пріоритетних напрямків розбудови державно-приватної взаємодії у сфері кібербезпеки тощо.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

У дисертації сформульовані теоретичні положення і практичні рекомендації, які можуть бути використані: у подальших дослідженнях, зокрема як підґрунтя для вивчення концептуального бачення щодо ефективного розвитку Національної системи кібербезпеки України; у процесі державно-управлінської діяльності щодо вибудовування сучасної інфраструктури оцінки відповідності у сфері кібербезпеки;

у процесі законотворчої діяльності – під час розробки законодавчий і концептуальних основ щодо ефективного виконання зобов'язань в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;

у діяльності органів державної влади – у процесі планування, створення та забезпечення безпечного функціонування систем кіберзахисту, у тому числі, шляхом розробки нової редакції Стратегії забезпечення кібербезпеки.

Наукові висновки і теоретичні положення дисертаційної роботи фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в публічному управлінні. Зокрема, результати дослідження та запропоновані автором рекомендації щодо внесення змін до законодавства у сфері інформатизації використані в практичній діяльності Міністерства цифрових трансформацій України (правонаступник Державного агентства з питань електронного урядування України) (довідка про впровадження № 1/22-3-1533 від 21.06.2019), щодо змісту щорічних планів заходів з реалізації Стратегії кібербезпеки України, які подаються на затвердження Кабінету Міністрів України Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, підвищенні ефективності заходів з реалізації цієї стратегії основними суб'єктами національної системи кібербезпеки, узгодженості з результатами виконання заходів у попередні роки, створенні та дооснащенні технологічних площадок, безпосередньо залучених до виконання завдань із забезпечення кібербезпеки державних органів (довідка про впровадження № 19/2/1-1497 від 28.11.2019), підтримкою Державним управлінням справами пропозицій щодо законопроекту №9166 від 04.10 2018 «Про внесення змін до Закону України «Про Національну програму інформатизації», про який за результатами розгляду законопроекту Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України підготовлено висновок про можливість його прийняття за основу (довідка про

впровадження №01-13/12/1663 від 05.09.2019), а також щодо формування системи кібербезпекових заходів і їх реалізації у інформаційній діяльності місцевих органів державної виконавчої влади (довідка про впровадження Київо-Святошинської районній державній адміністрації Київської області (№07-34/2615 від 04.09.2019).

Повнота отриманих результатів дослідження. Основні наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційної роботи викладені у 5 наукових працях, із них: 1 статті – у зарубіжних спеціалізованих виданнях, 4 статей – у вітчизняних наукових фахових виданнях, 4 тези доповідей – у збірниках матеріалів науково практичних заходів.

Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають основні наукові положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, відсутньої у дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження «Механізми публічного управління забезпечення кібербезпеки в сучасних умовах» виконано на високому науково-теоретичному рівні. Водночас, окремі його положення є дискусійними, що пов'язано з окресленням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем. Тому слід зробити певні уточнення, застереження та рекомендації з метою подальшого вдосконалення досліджуваної проблематики.

1. Запропонована автором ієрархічна модель законодавства у сфері кібербезпеки, що включає на “оперативному рівні” наявність таких документів як Стратегія інформаційної безпеки, Стратегія кібербезпеки України та Стратегія

кіберзахисту України, потребує більш детального обґрунтування щодо їх взаємозв'язку.

2. В розділі 2 дисертації “Механізми взаємодії складових національних систем кібербезпеки” розглянуто еволюцію національних систем забезпечення кібербезпеки та стратегій кібербезпеки різних країн, здійснено узагальнення їх характеристик та оцінювання результатів виконання тощо, але при цьому чітко не визначено критерій за яким здійснювався відбір цих країн для аналізу та оцінювання.

3. Незважаючи на те що в роботі запропоновано цілу низку нових або уточнених понять з досліджуваної проблематики, поза увагою автора залишилось трактування сутності визначення «інституційна спроможності суб'єктів забезпечення системи кібербезпеки та кіберзахисту», яке активно використовувалось дисертантом в змісті роботи.

4. Доцільним, на наш погляд, було б об'єднання удосконалених автором правового, організаційно-технічного, мотиваційного механізмів державного управління забезпечення кібербезпеки та кіберзахисту в єдиний комплексний механізм згідно принципу синергії, додавши до цього переліку також механізм інформаційно-аналітичного та фінансового забезпечення в цій сфері.

5. На жаль автором не було проаналізовано динаміку розвитку національної системи нормативно-технічних документів, які регулюють відносини у сфері кібербезпеки та кіберзахисту, не визначено її основні етапи та не охарактеризовано кожен з них.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Станіславського Тараса Володимировича «Механізми публічного управління забезпеченням кібербезпеки в сучасних умовах» являє собою комплексне, цілеспрямоване і завершене дослідження, виконане на високому науковому рівні, яке вирішує актуальне наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів публічного управління забезпеченням кібербезпеки.

Дисертація характеризується новизною одержаних результатів і висновків,

має теоретичну і практичну цінність та відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, та «Порядку присудження наукових ступенів». Виходячи з цього, вважаю, що її автор, Станіславській Тарас Володимирович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Опонент –

доктор наук з державного управління, професор,
головний науковий співробітник науково-дослідного
відділу Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького

В.І. Довгань

